

עלון שבועי מבית "בני אמונים"

וכל מאמינים

220

פרשת ויקרא

תשע"ח

פניני אמן ותפילה בפרשה

מאוצרות אמונים

"יקריב אתו", אף שכבר נאמר קודם: "יקריבנו", שביט דין כופים את הנודר להביא את קורבנו, אולם כיוון שעליו להביאו "לרצונו", לפיכך "כופין אותו עד שיאמר: 'רוצה אני'".

דרש מרן השפת אמת: מדברי הגמרא נוכל ללמוד כי יכול האדם להתעלות למדרגה שכזו, עד שכביכול משמים יכפוהו לבחור בטוב. על כך מבקשים אנו מדי בוקר: "וכוף את יצרנו להשתעבד לך", ואף בימים הנוראים אנו מתפללים: "ובכן תן פחדך... ואימתך על כל מה שבראת... לעשות רצונך בלבב שלם".

שפת אמת יורא תרל"ב, ראש השנה תרמ"ז; מפי סופרים וספרים

שערי דמעה לא ננעלו

"וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשביית מלח בריית אלקיך" (ב"ר ג')

כלל חשוב בעבודת התפילה דרש הצדיק רבי יצחק אבוחצירה מפסוק זה:

"וכל קרבן מנחתך" - את תפילתך (שהיא במקום קורבנות), "במלח תמלח" - הקפד למהול תמיד בדמעות, "ולא תשביית מלח בריית אלקיך" - דמעותיך יגרמו שתפילתך תתקבל לרצון, שהרי בריית כרותה להן: "אף על פי ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו" (ברכות לב ב). 'פתחי חותם'

קורבן העני הוצרך ליותר

"ואם לא תשיג ידו... והביא את קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת" (ה"א)

"הקדוש ברוך הוא ויתר לנו סליחה אחת משלו ואיזו זו? עשירת האפה" (ויק"ר ג א).

מפני מה דווקא קבלת מנחת הדל נחשבת כיותר מצד הקדוש ברוך הוא?

פירש רבי שלום מרדכי הכהן שברדון מב'ר'אן:

במסכת שבת (קא ב) קבעו חכמים: "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות, אין מרחמין עליו מן השמים", ופירש המהרש"א (ח"א שס): המקשיב לשוועת העניים ונותן להם צדקה משלו, אף הקדוש ברוך הוא מקשיב לתפילותיו - מידה כנגד מידה, והמתעלם מזעקתם, אף הקדוש ברוך הוא מעלים עין מתפילותיו. ועל כך ביקש דוד המלך בתהלים (עט ח): "מהר יקדמונו רחמיך" - אנא הקדם רחמיך לרחמינו, "כי ילוננו מאד" - ואין בידינו היכולת לתת משלנו לאחרים.

לענייננו, בעוד קורבן העשיר מתקבל ברצון, כפי שהוא בוודאי ריחם על העניים, לאביון חסרה זכות זו, ועל כן הוצרך הקדוש ברוך הוא לוותר ולתת לו "סליחה אחת משלו", ובכך יעלה קורבנו לרצון.

תכלת מרדכי אות ב

"למען נחלל מעשך ידינו"

"אדם כי יקריב מקם קרבן לה" (א א)

"הא קרבנך דומה לקרבנו של אדם הראשון; מה אדם הראשון שהיה הכל ברשותו לא הקריב לא מן הגולות ולא מן החמסין, אף אתה... אל תקריב לא מן הגולות ולא מן החמסין" (ויק"ר ז ב).

יש להבין: לשם מה צריכים אנו ללמוד בדרך רמז את איסור הבאת קרבן מן הגזל, הלוא מקרא מלא הוא בישיעה (סא ח): "כי אני ה' אהב משפט שניא גזל בעולה"? פירש האדמו"ר רבי משה יחיאל אפשטיין מאו"רוב:

אין הכתוב מדבר דווקא על גזל מאחרים, אלא בזה שעליו אמרו חכמים (ברכות לה ב): "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל"; כפי שלא הותר לאדם ליהנות מהעולם הזה עד שיכיר כי הכול ניתן לו מידי ה', לא לא נחשב הקרבן 'שלכם' בטרם יכיר בעובדה ש'לה' הוא ויברכו על כך, ורמז לדבר: "קריב קרבן" - בגימטרייה 'מאה ברכות'.

בכך נבין את הסיבה שאנו מבקשים בעצירת יום הכיפורים: "למען נחלל מעשך ידינו", שהנה לכאורה יש להבין: וכי זו תכליתה של מצוות התשובה? אלא, אין כוונתנו לבקש שלא ניכשל בגזל ממש, אלא שנוכח להגיע לאותה שלימות מוחלטת בהכרח בהנהגתו יתברך, שבלעדיה נחשבים אנו כאילו נהנינו מן הגזל.

באר משה

מרמזי אמן
בפרשה

רזי אמונים

מילה קטנה - עצמה אדירה

"ויקרא אל משה" (א א)

"ויקרא" ראשי תיבות: ויענו קול רם אמן, רמז לדברי הגמרא (שבת קיט ב) שיש לענות אמן "בכל כוחו" והיינו "בקול רם" (ראה תוספות שם ד"ה כל העונה). ומפני מה נכתבה האות אל"ף זעירה? כדי ללמדנו שאף כי עניית אמן נראית כפעולה קלה וזעירה, באמת היא יסוד האמונה. כפי שכתב המגלה עמוקות (פר' האזינו): "עיקר האמונה תלויה בעניית אמן".

פרדס אפרים ערך אל"ף

"וכוף את יצרנו להשתעבד לך"

"אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצונו לפני ה'" (א א)

במסכת ראש השנה (א ו, א, ע"פ רש"י שם) דייקו מכך שנאמר:

משמעותות של טעות ב'ברכת המינים'

"ויקרא אל משה" (א א)

"אל"ף ד'ויקרא' זעירא. שמשה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא 'ויקר' - לשון מקרה, כאילו לא דבר הקדוש ברוך הוא עמו אלא בחלום, כדרך שנאמר בבלעם... ואמר לו הקדוש ברוך הוא לכתוב גם האל"ף... וכתבה קטנה" (בעל הטורים).

על פי דברי 'בעל הטורים' ביאר רבי אברהם ויינפלד רב קהילת 'דרך אמת' במונסי את הטעם שבמדרש (תחומא ג) הסמיכו לפסוק זה הלכה מהלכות שלח ציבור: "טעה בברכת המינים, מחזירין אותו ואומרה בעל כרחו, חיישינן שמא מין הוא".

מדברי 'בעל הטורים' למדנו, כי אף שבוודאי לא התכוון משה לחלוק על דעת קונו, בכל זאת בעומק רצונו ביקש להמעיט מחשיבות עצמו, ולכן נכתבה על ידו האות א' זעירה כמאליה. ובאותו עניין, להבדיל, אף אותו שליח ציבור שטעה בברכת המינים, יש להניח שאין זאת אלא משום שבעומק הכרתו קיננו הרהורי כפירה, והם שגרמו לו לטעות מבלי משים בברכה זו, על כן חובה עליו לחזור ולאומרה כהלכתה.

לב אברהם

מאה ברכות כנגד קרבנות

"אדם כי יקריב מקם" (א א)

תיבת 'מקם' נראית לכאורה כמיותרת, שהרי די היה לכתוב: "אדם כי יקריב קרבן לה"?

בילקוט 'מעין גנים' הובא כי הדבר בא ללמדנו שכל המבדק מאה (בגימטריה 'מכס') ברכות בכל יום, כאילו הקריב קורבן על גבי המזבח.

תורה שלמה ויקרא א נב

כעין זה הובא ב'ספר הגן' (ליום שני) לחכם הקדמון רבי יצחק בן רבי אליעזר: "כל המגביה קולו ואומר ברכות בקול רם, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב את כל הקרבנות הכתובים בפרשת ויקרא. שהרי אנו אומרים בכל יום מאה ברכות שיש בהן הזכרת השם יתברך, וי"א ברכות נוספות שאין בהן הזכרת השם בברוך שאמר, הרי קי"א ברכות, כנגד קי"א פסוקי פרשת ויקרא".

הצדיק רבי הלל ליכטנשטיין מקולומיזא הוסיף נופך לדברים:

מכך שמצוות מאה ברכות נרמזה בתיבת "מכס" למדנו רמז לדברי הגמרא (ביק צד א) שהמבדק על דבר הגזול "אין זה מבדק אלא מנאץ" ועליו נאמר (תהילים י א): "ובצע גזלן בפה גאץ ה'", על כן אמרה התורה: "אדם כי יקריב מקם" - את מאה הברכות תברכו 'מכס' ולא משל אחרים.

מקרי דרדקי אות יג

ובולם יענו קול רם אמן

יהודי יקר!

בעומדך לפני מלכו של עולם, השב אל ליבך את דברי הזוהר הקדוש (תיקו"ז מ א) על אודות השכר המובטח לעונה אמן בכל כוחו: "העונה אמן בכל כוחו קורעין לו גזר דין של שבעים שנה".
היש לך הבטחה גדולה מזו?!

אמה מילחמטנה עוצמה אדירה!

קריאת שמע - והיה אם שמע (א)

קבלת עול מצוות בכל יום מחדש במסכת ברכות (ג ב) אמרו חכמים: "למה קדמה פרשת 'שמע' ל'והיה' אם שמע? כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואחר כך עול מצוות". בדברי המשנה מבואר כי בעוד הפרשה הראשונה של קריאת שמע עוסקת במצווה החשובה של קבלת עול מלכות שמים, בפרשה השנייה אנו מוסיפים ומקבלים על עצמנו את עול כלל המצוות.

אף על פי שכבר עמדנו כולנו לפני הר סיני וקיבלנו על עצמנו לקיים את כל המצוות (ראה נדרים ח א וברשי"ט שם), בכל זאת תיקנו לנו לשוב ולקבל על עצמנו עול מצוות בכל יום מחדש. זאת כדי שנחוש כי המצוות הינן בגדר 'עול' המוטל עלינו, במטרה לישרנו ולנתבנו במסילה העולה בית אל-א. אי לכך, אין די במה שקיבלנו אותן על עצמנו בהר סיני, שהרי אף 'בני נח' קיבלו על עצמם בעבר את שבע המצוות, ובכל זאת ברבות השנים פרקו מעל עצמם עול זה, עד שהותר להם לגמרי, ואף אם יקיימו את שבע המצוות לא יקבלו עליהן שכר אלא 'כמי שאינו מצווה ועושה' (ביב"ל ח א).

לשם כך תיקנו שנקבל על עצמנו את עול המצוות בכל יום מחדש, כדי שלא נתרפה מעול זה אף לרגע, ובכך יהיו המצוות דומות עלינו בכל יום כאילו היום קיבלנו אותן מהר סיני, וכפועל יוצא מכך אף נזכה ששכרנו יושלם לנו מן השמים במידה גדושה, כשכר 'המצווה ועושה' (אספרה כבודך עקב, ע"פ דברי הגה"צ ר"י בלור זצ"ל).

יסוד נפלא כתב הרה"ק בעל 'ישמח משה' זיע"א (במדרב ל א): הנה כל אדם יראה כי הוא מסוגל לקבל על עצמו בכל יום קבלות טובות ליום המחרת, וזאת משום שאמרו חכמים (קידושין ב א): "צרו של אדם מתגבר עליו בכל יום" - בכל יום מחדש, אבל היצר של מחר עדיין לא התגבר עליו. לפיכך תיקנו שיקבל אדם על עצמו בכל יום עול מצוות. ובוודאי אם ישכיל האדם להתבונן היטב בדבריהם היוצאים מפיו, מובטח לו שישלח להתגבר אף על היצר של היום. את דבריו סיים הישמח משה' בהבטחה: "ואם כל אחד מישראל היה מקיים מה שמקבל עליו בקריאת שמע, ודאי הגאולה קרובה לבוא".

כעין זה היה מעשה בתלמידיו של רבי יהודה אסאד שהתלונן לפני רבו בייאוש כי בכל יום הוא מקבל על עצמו לשפר את דרכיו, ובסוף היום הוא מוצא שלא עמד בקבלתו, וכבר אינו יודע לשיטת עצות בנפשו. המליץ לו הרב: "עצתי לך היא: קח חומש דברים והתעמק בכל יום בפרשיות קריאת שמע, מחוץ לשעות התפילה. לאחר שתעיין בהן היטב, פגע בכמה ימים קבל על עצמך איזה מעשה טוב שיצא לך מתוך התבוננות זו, ומובטח לך כי תתמודד בקבלתך זו. וזאת משום שהתבוננות ראויה בפסוקי קריאת שמע, שבה כד לסייע לאדם להפוך לעבד ה' המקיים מצוותיו במסירות נפש" (פניני האוצר מסות).

פרשת 'והיה' בלשון רבים

חילוק נוסף מצינו בין פרשת 'ואהבת' לפרשת 'והיה אם שמע': פרשת 'ואהבת' נאמרת בלשון יחיד (אשר אנכי מצוה היום וגו'), ואילו פרשת 'והיה' נאמרת בלשון רבים (אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו'), ובספרי (עקב מא) כבר עמדו חכמים על הדבר ואמרו: "כאן ליחיד, כאן לציבור".

ביאר רבי צדוק הכהן מלובלין (צדקת הצדיק

מאיזו תפילה התפעל ה'חפץ חיים'?

הכנסת הסמוך, הוציא ספר מארון הספרים והתיישב ללמוד, כשהוא ממתין בסבלנות ובפשטות עד הגיע שעת קבלת הקהל אצל הרב.

עודו יושב בבית הכנסת, שהיה ריק מאדם, נשמע לפתע קול בכי חרישי הבא מכיוון עזרת הנשים.

ליבו הרחום של ה'חפץ חיים' גרם לו להטות אוזניים לקול הבכי, והנה הוא שומע קול אישה הנושאת תפילה נרגשת לפני ריבון העולמים.

ה'חפץ חיים' שם אוזניו כאפרכסת כדי להאזין לדברי האישה, ונפעם לשמוע קול החכמה והפיקחות שניכרו מהם.

כך אמרה האישה בתפילתה הנרגשת:

"ריבוננו של עולם! לפני אלפי שנים עשיתי אתך עסקה: אתה לקחת אותנו לעם, ואנו קיבלנו עלינו את עול מלכותך. אנו בוודאי לא מתחרטים על העסקה, הרי אתה מרעיף עלינו טובות ללא סוף וגבול, אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו..."

אבל סבורה אני שגם אתה אינך מתחרט על העסקה שעשית איתנו; הנה ציווית בתורתך במילים ספורות: 'ולא יראה לך שאר בכל גבלך', ועתה הבט נא בעמך ישראל אשר אהבת - התמצא ולו בית יהודי אחד שאינו נהנה בערב פסח מתחילתו עד סופו הן לא ארון, כל חפץ וכל פינה חשודים בעיניהם כמקום שיש בו חמץ, והם אינם מתעצלים לנקותם בקפדנות רבה.

ציווית בתורתך 'בסכת תשבו שבעת ימים', ועתה שא נא עיניך הרחומות - כמה ממון וכוח מוציא כל יהודי בערב סוכות בעבורו ובבעבור בני משפחתו על בניית סוכה, רכישת ארבעת המינים ואף בעבור רכישת מזון, משקה ומלבוש כדי לכבד בהם את החג...

הבט נא לעומת זאת אל מיליארדי הגויים הממלאים את העולם, התמצא ולו אומה אחת שתסכים להדר כך במצוות, אפילו עשירית מכפי שמהדרים עם ישראל?"

וכאן התפרצה האישה בבכי סוער וזעקה: "ריבוננו של עולם! אם הנך כל כך מרוצה מאיתנו, ואף אנו בדקים בך בכל מאודנו, מדוע דווקא אנו סובלים מכל האומות? מפני מה דווקא עלינו נגזר להיטלטל מעם לעם, להתענות תחת גזירות של מלכויות הרשע, ולכרוע תחת נטל הפרנסה הדחוקה והקשיים המתחדשים עלינו בכל יום?"

המשיכה האישה להתפעל ברגש, אולם שעת קבלת הקהל הגיעה וה'חפץ חיים' נאלץ לעזוב את בית הכנסת, כשרושים תפילתה של האישה אינו מש מליבו.

בשובו לביתו, אחר שתקן את הטעון תיקון, הביע ה'חפץ חיים' בפני חתנו רבי מנחם מנדל זקס את התפעלותו הרבה והתרגשותו מתפילתה של אותה אישה. הוא ציין לשבח כי אישה זו יודעת לרצות את הקדוש ברוך הוא בתפילתה, זאת משום שהחלה בלשון ריצוי ורק אחר כך הזכירה את בקשותיה, ואף הוסיף והתבטא בהתפעלות: "זי איז נישט קיין נארישע פרוי!" [אישה זו אינה אישה טיפשה כלל!...]

אוצרותיהם אמלא' וארא

את הסיפור הנפלא שלפנינו שמע המגיד רבי אליעזר טורק שליט"א מפי הגאון רבי הלל זקס זצ"ל ראש ישיבת 'כנסת הגדולה', אשר שמעו מפי אביו רבי מנדל זצ"ל חתנו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל:

ידוע היה מרן ה'חפץ חיים' באש הקדושה שבערה בליבו למען קדושת וטהרת ישראל, דבר שבא לידי ביטוי במסירות נפשו למען יזכי הרבים בעניינים אלו. וכך מלבד השנים הרבות שהקדיש לכתובת ספריו הנודעים, הוסיף והקדיש חלק נכבד מזמנו לכתובת ספרי הלכה ומוסר בעבור יהודים הדרים במקומות מרוחקים ממרכזים יהודיים, וכן חיילים יהודיים הנאלצים לשהות בשדה הקרב, הרחק מביתם, בין אלפי גויים נבערים.

אש קודש זו היא שגרמה לו, בימי צעירותו כמו בזקנותו, לא פעם ולא פעמיים, לצאת מביתו ולהרחיק נדוד לערים רחוקות, מבלי להתחשב בטרחת הרבה שהייתה כרוכה בכך, וזאת כדי לתקן פגם רוחני שהיה טעון תיקון באותה עיר.

בהקשר לכך סופר כי באחד הימים, בשנותיו האחרונות, הגיע לביתו שליח מטעם הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי מוילנא, שביקשו להשתתף בכנס חיוזק לטהרת ישראל שיייערך בוילנא. ה'חפץ חיים' הסכים מייד, אולם בני ביתו שחששו מאוד לבריאותו הרעועה ביקשו למנוע אותו מכך, ועל כן רמזו לנהג הקבוע שהיה מובילו בנסיעותיו מחוץ לראדק, לצאת מן הבית כדי שלא יוכל להסיע את ה'חפץ חיים' לוילנא.

אלא שה'חפץ חיים' לא נרתע כלל: "אם רבי חיים עוזר מבקש, כנראה שהדבר נחוץ מאוד, ואם הנהגה הקבועה איננו, אלך בעצמי לחפש נהגה..." אמר ועשה: הוא קם ממקומו והחל לצעוד לעבר היציאה מהבית, כשהוא נתמך בקירות וברגליים... משראו בני הבית כי הוא נחוש לצאת, הורו לנהג לשוב, וה'חפץ חיים' יצא לוילנא. שם נשא דברים בפני אלפי אנשים, דברים שהותירו רושם למשך שנים רבות לאחר מכן. ***

היה זה לעת זקנתו של מרן ה'חפץ חיים', כאשר גונבה לאוזניו שמעיה באחת העיירות הסמוכות לעיר ראדק. כדרכו בכל עניין, חש ה'חפץ חיים' אחריות על בני דורו, כמי שמוטל עליו לגזור גדר ולעמוד בפניו, וכך אף הפעם אור כניבור חלצו משארית כוחותיו נסע לאותה עיירה כדי לתקן את הטעון תיקון.

באותה עיירה כיהן רב נכבד, וה'חפץ חיים' בענותנותו ובטוהר מידותיו, לא אבה לשנות ולו בעד קטן מבלי לשתף בו את רב העיירה. על כן מייד עם בואו לעיר שם פעמיים לעבר בית הרב, כדי לטעס עמו עצה כיצד לתקן את התקלה ולדאוג שהיא לא תקרה בשנית.

נקש אפוא ה'חפץ חיים' על הדלת בסבלנות עד שהיא נפתחה בידי בני הבית. לשמע בקשתו להיפגש עם הרב נאמר לו כי הרב פרש למנוחה קצרה, ואם רצונו לשוחח עמו, עליו לשוב בעוד כשעה, אז יתעורר הרב משנתו.

בינתיים פנה ה'חפץ חיים' לעבר בית